

„Jak zařadit dítě do táborového kolektivu“

Tereza Kolářová

2011

Oddíl: D.T.K. POUTNÍCI – ZELENÁČI Praha

Garant oddílu:

Petr Lambert (Irčan)

Dne.....

Podpis.....

Úvod:

Představme si, že pro nováčka je příjezd na tábor narozením a odjezd dospěním. Stejně tak, jako rodič doprovází své dítě celé dětství, my musíme děti doprovázet pobytem na táboře. Dětská duše je velmi citlivá a proto musíme dávat pozor na to, abychom s nimi správně komunikovali. Moje práce může sloužit všem, kteří tráví svůj čas s dětmi. I když vše o čem píšu, je spojováno spíše s průběhem celého života, já v tom vidím souvislost i s časem stráveným na táboře. Vzhledem k tomu, že náš oddíl vyvíjí celoroční aktivitu, mám šanci děti poznávat více do hloubky a zaměřovat se tak na jejich potřeby. Každé dítě je jiné. V danou chvíli potřebuje úplně něco jiného, jinými způsoby potřebuje řešit svoje problémy.

Věci, které jsou níže napsány, jsou spíše učebnicové, ale z vlastní zkušenosti vím, že znát to, je velkou výhodou při snaze porozumět. Každý má něco, čím vystupuje z řady. Někdy je to pro dítě psychicky náročné a je potřeba, aby mu nějaký vedoucí pomohl se zpátky zařadit. S problémem, jak na to, může pomoci má práce.

VÝVOJOVÉ POTŘEBY

Potřeba je nutnost něco získat (je to nutkání organismu) a nebo se naopak něčeho zbavit. Potřeba vzniká při narušení vnitřní rovnováhy a to ať už přebytkem něčeho nebo nedostatkem.

Jednotlivé potřeby jsou pro člověka různě důležité. V podstatě by se dalo říct, že jsou hierarchicky seřazeny a jedna je na druhé závislá. Jednotlivé potřeby se objevují v závislosti na věku. Proto je také nazýváme vývojové potřeby.

Potřeba **PODNĚTŮ:**

Člověk potřebuje přijímat podněty, potřebuje, aby se kolem něj něco dělo a aby měl co vnímat. Pokud má člověk málo podnětů, začne si je vytvářet sám. Typickým znakem je:

- autostimulace
(mne si prsty)
- autoagrese
(ubližuje sám sobě)
- agrese

- rezignace
- hyperaktivita

Jestliže má tolik podnětů, že si s nimi nedokáže poradit, vzniká u člověka

- stres
- hyperaktivita
- apatie
- agrese vůči zdroji podnětů

U každého jedince je jiná: intenzita, trvání, kvalita

Jestli-že nemá dítě nedostatek podnětů, vyhledává je samo. Podněty jím vyhledávané často nemusejí být nic příjemného. Jedno dítě by mohlo napadat druhé, atd. Myslím, že šikana bývá často zapříčiněna zrovna tím, že děti nemají co na práci.

Potřeba **JISTOTY, SMYSLU, ŘÁDU:**

Jakmile člověk ztrácí v životě řád a jistotu, nastává chaos. Člověk však musí chaos poznat, aby pochopil, co je to řád a jistota.

Jistota: Bod kam se můžu „vracet“

- člověk
- věc
- prostor

Smysl: Potřebujeme znát smysl toho, co děláme, abychom neměli pocit, že to děláme zbytečně

Řád: Pravidelnost, proces, střídání

- Řád se tvoří už v rodině. Kdo je otec, sourozenec, kdo strýc a tak...

Mnoho lidí vidí řád jako něco omezujícího, ale on nám dává často jedinou jistotu. Řád je v přírodě a v každodenním dění. Koloběh roku, střídání dne a noci.

I Pro dospělého je nepříjemné nemít jistotu toho, co si na něj kdo připravil. Naplněním této potřeby předcházíme tomu, aby dítě bylo ve stresu z toho, že neví co ho čeká. Když bude

vědět, že je každé ráno budíček, rozcvička, hygiena, snídaně, už se může o něco opřít a nějak fungovat. Dobré je, když dítě ví, k čemu celý tábor směřuje. Za jakým cílem.

Potřeba **PRVOTNÍHO VYCHOVATELE:**

Tato potřeba vzešla zejména ze studií dětí z dětského domova a dětí vychovaných doma v rodině.

Představa, že přijedu někam do cizího prostředí, daleko od domova, kde nikoho neznám, je velmi nepříjemná. Myslím, že to je jeden z mnoha důvodů, proč se dítě rozhodne z tábora utéct. Každý vedoucí by, podle mne, na začátku tábora měl seznat celou svou skupinku dětí, představit se jim a říct, že je všem naprosto k dispozici, že za ním můžou kdykoliv, s čímkoliv přijít. Samozřejmě by se měli sejt úplně všichni (u ohně) a říct si: kdo je hlavní vedoucí, kdo je kuchař, kdo je zdravotník, atd.

Potřeba **IDENTITY A SOCIÁLNÍHO ZAČLENĚNÍ:**

Každý člověk si potřebuje uvědomit, kdo je, jaké má postavení ve společnosti a hlavně potřebuje být součástí nějaké skupiny. Mít pocit začlenění a vědět kam patří. Tato potřeba vzniká kolem třetího roku dítěte, když si uvědomuje „Já jsem“.

Když jede na tábor 25 dětí, není naplnění této potřeby tak náročné. Děti si sami vybudují své pozice. Vždyť je to velká skupina jen asi jako školní třída. Všichni se mezi sebou rychle znají. Zato, když je tábor větší, třeba 65 dětí, je to mnohem náročnější. Potom je, podle mne, nezbytné, aby se vytvořily týmy. Tam začnou vznikat role. Viz. str. 5., nebo se jim role přidělí. „Ty se budeš po dobu tábora starat o to, aby měla tvoje skupinka vždy po ruce mapu a ty zajistíš encyklopedii.“

Potřeba **OTEVŘENÉ BUDOUCNOSTI:**

Je to také schopnost předvídání – ANTICIPACE (Jak se v dané situaci zachovat podle toho, co očekáváme, že by se mohlo stát.) Získáváme jí životními zkušenostmi. Člověk

potřebuje mít jasno, co bude dál, ale otevřená budoucnost, kde není všechno jasné, zase umožňuje žít naplno přítomnost a to je právě tak důležité jako pocít jistoty.

Důležitým faktorem pro to, aby dítě bylo vnitřně klidné je tato potřeba. Myslím, že nejdůležitější je, aby dítě vědělo, že když nebude zvládat program, tak může dělat něco jiného, nebo když bude nejhůř, tak pro něj rodiče přijedou a pojedou domů.

POTŘEBY MALÉHO DÍTĚTE

Myslím, že tato kapitola má význam spíše v tom, abychom si všichni uvědomili, jak může být malé dítě komplikované a jak je těžké mu porozumět. Tábor je sice pro školní děti, ale když nám tam přijede čerstvý školák (sedmileté dítě), neznamená to, že má tuto životní etapu zcela za sebou.

Každé dítě má od narození nějaké potřeby. Když nejsou správně naplňovány, nemůže se dobře vyvíjet na tělesné ani psychické stránce. U dítěte bychom se měli věnovat:

- 1) **potřebě náležitého přísunu (kvalitních) podnětů zvenčí** – Dítě se v prvním sedmiletí bezprostředně vcitňuje do činnosti a výrazových prostředků, se kterými se setkává. Je na nápodobě závislé až do období výměny zubů.
- 2) **potřebě smysluplného světa** – Velmi důležitým fenoménem předškolní výchovy je respektování řádu a rytmu. Řád umožňuje dítěti základní orientaci v prožívání času a souvislosti jevů. Opakující se rituály dávají dětem důležitý pocit zasazenosti, zakořenění, porozumění sebe sama, možnost fungovat v běhu věcí.
- 3) **potřebě životní jistoty** – Dítě potřebuje cítit přijetí a důvěru. Proto není dobré srovnávat předškolní děti s ostatními. Nejlepší je pouze sledovat stavy pohody a nepohody
- 4) **potřebě vlastní hodnoty** – Je dobré spojovat do skupinek mladší a starší děti, protože tak mají prostor k širokému sociálnímu učení., k přirozenějšímu střetávání názorů a potřeb. Starší pomáhá mladšímu, silnější slabšímu, jeden bere ohled na druhého. Každý se cítí být účasten.

- 5) **Potřebě otevřené budoucnosti** – přirozenou rolí dítěte v období prvního sedmiletí je role tvůrce. Dítě zkouší měnit, tvořit, zkoušet, hledat nové prostory a možnosti vlastní realizace. Základní úlohou dospělého je nasycit tuto jeho touhu.

SOCIALIZAČNÍ FÁZE

Zde se jedná o přesné fáze toho, jak se nejlépe socializovat. To platí jak pro dítě, tak pro dospělého.

První fáze: (před vstupem do skupiny)

Než do ní vstoupíme, tak musíme:

- 1) Získat informace o místě, lidech, jazyce. Také jakým způsobem se do skupiny začlenit.
- 2) Musíme mít vědomosti a zkušenosti jaké daná skupina očekává. (Musíme pochopit jejich zákony, zvyky a naučit se jejich jazyk)
- 3) Příprava- očkování, léky, správné oblečení....

K tomu všemu pomůže podrobný informační leták a pozvánkou na tábor.

Nikomu se nechce jet na místo o kterém vůbec nic neví a mezi lidmi, nezná-li jejich očekávání. Je potřeba vysvětlit kdo jsme, kam jedeme, co se všechno učíme, jaký je náš plán, co si bereme s sebou, nebo co si naopak sebou nebereme. Myslím, že by se tomuto měla věnovat velká pozornost.

Druhá fáze: (při vstupu do nové země nebo skupiny) Neboli „sociální učení“.

- 1) Pozorování → Rozhlédnu se po místě a tím zjistím jejich chování a pravidla.
- 2) Nápodoba → Začnu napodobovat i když tomu nerozumím.
- 3) Pokus- omyl → Zkousím to. Vyjde to, nebo ne.
- 4) Průvodce → Pomáhá při socializaci. („Na toho si dej bacha, ten...“)

5) Konflikt → Tím, že mám konflikt s danou skupinou kvůli jejich pravidlům, může mě to k myšlení skupiny přiblížit, nebo naopak oddálit. Jestli-že mě to oddálí, není důvod zůstat a jdu dál.

6) Asimilace → Splynutí se skupinou.

Příklad: Na našem táboře, místo rozcvičky nacvičujeme country tance. Na začátku prvního tábora to logicky nikdo neuměl, ale všichni jsme se to naučili (děti i vedoucí). Rok na to jsme se znovu sjeli na tábor a ráno se šlo tančit. My z loňska jsme to samozřejmě uměli, ale nováčci ne. Mezi tím, co my jsme si tam vesele hopsali, nováčci pilně krůček po krůčku procházeli druhou fází socializace.

Zde se dá i pěkně vysvětlit pátý bod (konflikt). Když jsme se učili tanec „Zuzana“, došli jsme k místu, kde se proplétají ruce a při tom se vnější a vnitřní kruh pohybují opačným směrem. Je to trochu chaotické, ale ve finále pěkné. Když se to nováčci učily, tak samozřejmě docházelo ke konfliktům. Nakonec se to všichni naučili a v plné maskarní zatančili na závěrečném county bále.

Tři etapy (způsoby) lidské socializace:

- 1) Imitace – Dítě napodobuje dospělé (hry na „někoho“).
- 2) Identifikace – Dítě má někoho za vzor. Může přebírat názory, oblečení, gesta....
- 3) Interiorizace – Člověk přijme cizí názor za vlastní, nebo si vytvoří svůj vlastní.

SOCIÁLNÍ ROLE VE SKUPINĚ

Na tuto kapitolu jsem odkazovala už na začátku své práce. Děti jsou úžasní v tom, že si tu svojí roli najdou snadno. Na letošním táboře šli všechny děti bivakovat do lesa, poměrně daleko od tábora. Asi pět jich zůstalo v táboře. Zůstal tam s nimi jeden vedoucí o kterém nevěděli. Bylo až neuvěřitelné, jak si sami rozdělili role. Jeden tam tomu velel, druhý obstarával dřevo, třetí se staral o oheň, čtvrtý hlídal vlajku, atd...

1. role - SHÁNĚČ

- Hledá všechny prostředky k řešení úkolu. Nápady, informace, ...
- Reaguje pozitivně a s nadšením na vše, co přichází.

2. role - REJŽA
 - Rozdává úkoly, poroučí a chce vždy působit, jako že je nejlepší.
 - Je netrpělivý.

3. role - CHRLIČ
 - Chrlí nápady, ale nikdy nic neudělá.
 - Má velkou představivost, ale „skutek utek“.

4. role - PŘEDESDA
 - Koordinuje úsilí všech a často uklidňuje.
 - Dokáže se objektivně podívat na situaci a s nadhledem jí řešit.
 - Většinou věci dotahuje do konce.
 - Není sice chrlič nápadů, ale potom je racionálně zpracuje.

5. role - TMEL
 - Vcítí se do ostatních, uvědomuje si jejich potřeby.
 - Vnímá emoce a vztahy mezi lidmi.
 - Pomáhá na sociální úrovni.
 - Je ze všech nejcitlivější.

6. role - PRAKTIK
 - Vše organizuje a plány převádí do praktické roviny.
 - Vyhledá cíl a pustí se do akce.
 - Je to silný a prakticky založený člověk.

7. role - DOTAHOVAČ
 - Vše dotáhne až do určeného cíle.
 - Řeší těžké situace

- Neprosazuje se, ale stále udržuje mezi ostatními pocit povinnosti.
- Vše musí být dokonalé a na nic nesmí zapomenout.
- Je hodně komunikativní.

Závěr:

Úzkost, strach, smutek a deprese, citová deprivace, neurotické projevy, agresivita šikana, vandalismus, sebezničující tendence. Nikdo z nás se s ničím takovým nechce setkat. Myslím, že moje práce může alespoň trošku pomoci takovým problémům předejít. Pro slabší děti mohou být tábory velmi náročnou částí života. My jako vedoucí můžeme předejít tomu, aby nám děti propadaly smutku, strachu a nejistotě. Je potřeba porozumět jejich myšlení a ne jim jen velet, křičet na ně a nesmyslně trestat. Tábor není vojna, ale část prázdnin strávená v přírodě. Já jsem jako malá jezdila na spoustu táborů a nikdy jsem na ně nevzpomínala dobře. Náзор na tábory se mi spravil díky poslednímu, na němž jsem byla jako dítě. Teď jezdím jako vedoucí a chtěla bych být dobrá. Nechci, aby ze mě děti měli noční můry, jako jsem měla ze svých vedoucích já.